

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

Onderzoeksraad voor Veiligheid
T.a.v. de heer ir. J.R.V.A. Dijsselbloem
Postbus 95404
2509 CK DEN HAAG

Directoraat-generaal Agro
Directie Dierlijke Agroketens en
Dierenwelzijn

Bezoekadres
Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Postadres
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Overheidsidentificatienr
00000001858272854000

T 070 379 8911 (algemeen)
F 070 378 6100 (algemeen)
www.rijksoverheid.nl/Inv

Datum 8 oktober 2021
Betreft Reactie aanbevelingen onderzoek stalbranden

Ons kenmerk
DGA-DAD / 21236713

Geachte heer Dijsselbloem,

Op 24 maart jl. heeft de Onderzoeksraad voor Veiligheid het onderzoek gepubliceerd naar de aanpak van stalbranden. De conclusies van de OvV waren stevig. Zoals ik ook in mijn eerste reactie op het onderzoek heb aangegeven, onderschrijf ik de conclusies en aanbevelingen van de OvV. Ik wil de OvV danken voor het grondige en gedegen onderzoek dat hij heeft uitgevoerd. In deze brief voorzie ik u, mede namens de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijkrelaties, per aanbeveling van een reactie.

1. Stel, uitgaande van het belang van de veiligheid van landbouwhuisdieren, een ambitieus doel om het aantal dieren dat als gevolg van stalbranden om het leven komt, substantieel en structureel te verminderen. Stuur op continue verbetering van stalbrandveiligheid. Monitor de voortgang en effectiviteit van de aanpak en stuur bij als het resultaat achterblijft bij de doelstellingen.

Het doel was en is om het aantal stalbranden te minimaliseren en volledig te voorkomen. Dat is het streven van mijn beleid, maar tegelijkertijd is nooit uit te sluiten dat zich een calamiteit voordoet. Uitgaande van het effect van de maatregelen die ik neem – mede op voorspraak van uw aanbevelingen, hanteer ik een doelstelling van een halvering van het aantal stalbranden en het aantal dodelijke dierlijke slachtoffers per sector in 2026¹. Ik stel dit doel er van uitgaande dat de aangekondigde maatregelen het beoogde effect hebben en met in achtmending dat de oorzaken van stalbranden tot heden niet altijd inzichtelijk zijn. Mocht het nodig zijn zullen tussentijds aanvullende maatregelen genomen worden om de risico's te minimaliseren en het doel te behalen. De voortgang wordt gemonitord en de Tweede Kamer wordt jaarlijks geïnformeerd over de voortgang.

2. Zorg voor adequate regelgeving én toezicht om het aantal dierlijke slachtoffers van stalbranden substantieel te verminderen. Dit heeft in elk geval betrekking op:

- a) Het creëren van een grondslag in de Wet dieren voor bescherming van landbouwhuisdieren tegen de gevaren van stalbranden. Brandveiligheid dient op grond van de wet een volwaardige positie te krijgen ten opzichte*

---

¹ Ten opzichte van 2020.

van andere waarden en belangen.

Het aangenomen amendement van het lid Vestering (PvdD)² voorziet in een grondslag voor brandveiligheidsbepalingen creëert in de Wet Dieren om bij of krachtens algemene maatregel van bestuur brandveiligheidsvoorschriften vast te stellen. Hiermee is invulling gegeven aan deze aanbeveling.

- b) Het stellen van eisen aan ondernemers in de veehouderij op het gebied van veiligheidsmanagement die aansluiten bij de schaal van de onderneming, de mate van technologisering en de risico's die zich kunnen voordoen. Deze eisen moeten hoger liggen naarmate het aantal gehouden dieren groter is.*

De veehouder speelt een belangrijke rol in de preventie en schadebeperking van brand. In lijn met de aanbeveling van de OvV maak ik mij hard voor de ontwikkeling van een (brand)veiligheidsmanagementcursus. In 2024 dient op iedere grote veehouderij³ iemand aanwezig te zijn die deze cursus gevolgd heeft. Bij deze cursus staan omgang met brandrisico's, orde en netheid van het pand, en onderhoud van technische apparatuur centraal. Ik ben in gesprek met o.a. LTO en (brand)risico-inspecteurs op welke wijze deze cursus vorm krijgt.

- c) Het brandveiliger maken van stallen waaronder:*

- i. Verplichte compartimentering van de technische ruimte van bestaande veestallen.*

De OvV concludeert dat de genomen maatregelen afgelopen jaren voornamelijk op vrijwillige basis zijn geweest en dat de gewenste afname in het aantal stalbranden of dodelijke dierlijke slachtoffers niet is behaald. Dit komt mede doordat er wel wettelijke aanscherpingen zijn gedaan in het Bouwbesluit ten aanzien van nieuw- en verbouw, maar nog niet voor bestaande veestallen. Hiertoe doet de OvV een duidelijke aanbeveling. Ik ben voornemens om brandcompartimentering van de technische ruimte met tenminste 60-minuten brandwerend materiaal en mogelijk ook een preventief branddetectiesysteem verplicht te stellen voor bestaande stallen van grotere veehouderijen. Op dit moment worden de financiële gevolgen, uitvoerbaarheid en mogelijke eventuele ongewenste neveneffecten, bijvoorbeeld voor het stalklimaat, nader onderzocht ten behoeve van een zorgvuldige uitwerking en vormgeving van deze maatregel.

- ii. Jaarlijkse inspectie van stallen op brandveiligheid, waaronder een elektrakeuring volgens de best beschikbare norm.*

Elektrakeuringen van in pandige elektra en zonnestroominstallaties volgens de best beschikbare norm worden verplicht (Scope 10 en Scope 12). Allereerst wordt een jaarlijkse visuele keuring verplicht voor alle veehouderijen, waarbij onder andere gekeken wordt naar het onderhoud van elektra. Deze jaarlijkse lichtere keuring geeft zicht op de grootste risico's en draagt bij aan bewustwording. Deze vorm

---

² Kamerstuk 35 398, nr. 22.

³ Onder grote veehouderijen wordt verstaan bedrijven met meer dan (>) dieren; melkvee > 100, vleeskalveren > 1000, melkgeiten > 500, vleesvarkens > 2500, zeugen > 500, legkippen > 50.000, vleeskuikens > 100.000.

van keuring wordt ontwikkeld specifiek voor de agrarische sector. Daarnaast ga ik voor de grote veehouderijen een uitgebreide elektrakeuring iedere drie jaar verplichten, voor de overige veehouderijen iedere vijf jaar. Ik verwacht dat het risico op brand door slecht onderhouden elektra of slecht gelegde zonnestroominstallaties vanaf 2028 geminimaliseerd is, ervan uitgaande dat de regelgeving in 2023 gereed is. Ook zullen we gesprekken voeren met de verantwoordelijke partijen zoals netwerkbeheerders en installateurs om tot een oplossing te komen ten aanzien van het ondeugdelijk leggen van zonnestroominstallaties, waarvoor de consequenties nu vaak onterecht bij veehouders worden gelegd.

iii. Een maximumnorm voor het aantal dieren per brandcompartiment in nieuw te bouwen en te verbouwen veestallen.

Wanneer branden uitbreken bij een veestal met grote brandcompartimenten, is het risico op veel dierlijke slachtoffers groot. Dat risico moet verkleind worden. Het is daarom van belang dat er een norm wordt gesteld voor het aantal dieren dat in een brandcompartiment mag staan. Deze norm moet worden uitgewerkt in samenhang met andere relevante aspecten daarbij zoals de bedrijfsvoering op de veehouderij, dierenwelzijn en diergezondheid. Dit kan eveneens worden betrokken bij de omgang met het amendement op de Wet dieren van het lid Vestering⁴ over huisvesting waarvan ik momenteel werk aan de juridische analyse en de impactanalyse. In dit kader zal ik samen met mijn collega van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties ook de mogelijkheid bekijken om een maximum grens te stellen aan de grootte van brandcompartimenten in nieuw te bouwen en te verbouwen veestallen.

3. Bevorder onderzoek naar en toepassing van maatregelen die de overlevingskans van landbouwhuisdieren bij een stalbrand vergroten.

De afgelopen jaren heeft de prioriteit van mijn beleid meer op preventieve maatregelen gelegen. In reactie op uw aanbeveling zet ik in dit kader dit najaar een onderzoek uit.

4. Voorkom – samen met andere betrokken ministeries – dat wettelijke eisen op andere beleidsterreinen tot gevolg hebben dat de brandveiligheid voor landbouwhuisdieren vermindert.

Sinds een aantal jaar wordt er flink ingezet op het stimuleren van innovaties binnen veestallen, met als doel verschillende problemen aan te pakken. Het onderzoek wijst mij er terecht op dat er meer oog moet zijn voor de rol van deze ontwikkelingen op de brandveiligheid van veestallen. Momenteel wordt gewerkt aan de invulling van de motie van toenmalig Kamerlid Futselaar⁵ om het verbeteren van dierenwelzijn en de brandveiligheid van stallen als harde voorwaarde te stellen om in aanmerking te komen voor subsidie bij de Subsidiemodules brongerichte verduurzaming stal- en managementmaatregelen (Sbv). Het streven is om deze Sbv-innovatiemodule te publiceren en open te stellen in het vierde kwartaal van 2021. Daarnaast wordt per 1 januari 2022 de luchtwasser voor alle diercategorieën uitgesloten van fiscaal voordeel binnen de

⁴ Kamerstuk 35 398, nr. 23.

⁵ Kamerstuk 28 286, nr. 1162.

regelingen MIA/Vamil. Hiermee wordt uitvoering gegeven aan de motie van de Partij voor de Dieren,⁶ waarin de regering wordt verzocht luchtwassers te schrappen uit de Maatlat Duurzame Veehouderij.

Om ervoor te zorgen dat we geen andere maatregelen missen, zal ik ook in kaart brengt welke technologische innovaties en bedrijfsmatige ontwikkelingen de stalbrandveiligheid kunnen verslechteren en op grond van welke wet- en regelgeving dit gestimuleerd of verplicht wordt. Op basis daar van zal ik waar nodig passende maatregelen nemen. Dit gebeurt in overleg met LTO en het Verbond van Verzekeraars, aan wie de aanbeveling tevens is gericht.

Aan de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, LTO Nederland en het Verbond van Verzekeraars is de volgende aanbeveling gedaan:

5. Breng in kaart welke technologische innovaties en bedrijfsmatige ontwikkelingen de stalbrandveiligheid kunnen verslechteren en zorg voor passende beheersmaatregelen.

Zie voor de opvolging van deze aanbeveling mijn reactie op aanbeveling 4. Deze aanbeveling zal daar in worden meegenomen.

Aan de hand van de conclusies en aanbevelingen van de OvV zet ik stappen om de aanpak van stalbranden te verstevigen. Het is van groot belang dat het aantal stalbranden en de daarmee samenhangende vele dierlijke slachtoffers fors wordt teruggedrongen en hier neem ik de komende jaren de volle verantwoordelijkheid voor.

Hoogachtend,

Carola Schouten
Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

---

⁶ Kamerstuk 32 670, nr. 134